

Branschorganisationen
för dagligvaruhandeln

Inskickat: 2026-04-17

Ansvarig tjänsteman: Albin Ring

Från: Svensk Dagligvaruhandel

Till: Tina Nilsson, Tillväxtverket

Inspel till förenklingsförslaget rörande 7 a § prisinformationslagen (2004:347)

Svensk Dagligvaruhandel är branschorganisationen för dagligvaruhandeln i Sverige. Våra medlemsföretag är Axfood AB, Coop Sverige AB, ICA Sverige AB, Lidl Sverige KB och Livsmedelshandlarna. Tillsammans står vi för drygt 97 % av dagligvaruhandeln i Sverige, med butiker över hela landet. Dagligvaruhandeln sysselsätter runt 110 000 personer, varav en tredjedel är unga (15-24 år).

Vårt huvudförslag - Ett generellt undantag för livsmedel

Svensk Dagligvaruhandel vill inledningsvis understryka att prisinformationslagens (härefter PiL) bestämmelser medför en orimlig börda för dagligvaruhandeln samtidigt som den medför negativa konsekvenser för konsumenterna genom att försvåra för prissänkningar och kampanjer. Prisinformationsdirektivets syfte är att införa striktare regler för att motverka vilseledande kampanjer och bluffreor för sällanköpsvaror, inte att medföra orimliga hinder för kampanjer på livsmedel i dagligvarubranschen. Kategorin livsmedel är dessutom både omfattningsrik och säsongsbetonad, vilket innebär ett betydande merarbete för marknadens aktörer att försöka uppfylla gällande prislagstiftning i det löpande kampanjarbetet. Omsättningstakten för livsmedel är dessutom mycket snabbare än för andra varukategorier varmed de strikta kraven på prisinformation i lagstiftningen slår fel och i stället leder till kassering och matsvinn utan någon som helst nytta för konsumenterna. Det nuvarande merarbete sett till tekniska krav och ökande personalbehov utifrån lagstiftningen leder dessutom till ett ofrånkomligt prispåslag som i slutänden drabbar konsumenten.

Artikel 6a.3 i den engelska ursprungsversionen av prisinformationsdirektivet omfattar en möjlighet till undantag för varor som kan försämrats ("*liable to deteriorate*") eller som snabbt förfaller ("*expire rapidly*"). Då samtliga livsmedel och vissa andra dagligvaror (exempelvis kosmetika och blommor) försämrats vid någon tidpunkt, vilket underbyggs av att i vart fall livsmedel enligt lag har ett bäst före-datum, är det alltså förenligt med direktivets ändamål och ursprungliga

engelska ordalydelse att undanta sådana varor från prisinformationslagens tillämpningsområde.

Det är i sammanhanget också av betydelse att den svenska lydelsen av artikel 6a.3 i direktivet, som har översatts i linje med den engelska originallydelsen, har en annan vokabulär än 7 a § PiL. Jämför direktivets “Medlemsstaterna får föreskriva andra regler för varor som sannolikt kan försämrats eller har kort sista förbrukningsdatum” (våra understrykningar) med den svenska prisinformationslagens “varor som snabbt kan försämrats eller bli för gamla” (våra understrykningar). Mot denna bakgrund kan det finnas skäl att överväga att justera den svenska implementeringen så att ordalydelsen PiL bättre överensstämmer med direktivtexten.

Vi vill därför framhålla att den mest ändamålsenliga, rimliga och proportionerliga lösningen är ett generellt undantag för livsmedel. Detta förslag ligger också helt i linje med Civilutskottets uppfattning i frågan, som i betänkandet 2021/22/CU19 uttalade att det är viktigt att säkerställa att ny lagstiftning på konsumentområdet inte gör det svårare för matbutiker att sänka sina priser samt att det behöver tydliggöras i 7 a § i PiL att livsmedel ska undantas.

I första hand förordar vi därför att ett generellt undantag för livsmedel förs in i PiL, i linje med Civilutskottets betänkande, och anser att det bör vara Tillväxtverkets huvudförslag. I andra hand bör undantaget i 7 a § tredje stycket PiL förtydligas i linje med våra förslag nedan, samtidigt som ett arbete för att åstadkomma ett undantag för livsmedel på EU-nivå i prisinformationsdirektivet omedelbart påbörjas. Det är viktigt att understryka att dessa båda åtgärder måste vidtas parallellt och är lika angelägna. Det är inte tillräckligt att endast förtydliga undantaget i 7 a § tredje stycket PiL för att råda bot på de negativa och kostnadsdrivande effekter som bestämmelsen har för såväl branschen som konsumenterna. Det är därför viktigt att förtydligande av undantagsbestämmelsen inte medför att arbetet med att få till ett övergripande undantag för livsmedel stannar av.

Fråga 1 – Definitionen av livsmedel kopplat till ett bredare undantag i prisinformationsdirektivet (98/6/EG)

Lösningalternativ

Vi har identifierat två tänkbara alternativa lösningar för hur ett bredare undantag för livsmedel skulle kunna föras in i prisinformationsdirektivet.

Alternativ 1

Koppla undantaget till definitionen av *jordbruks- och livsmedelsprodukter* i artikel 2.1 i UTP-direktivet (EU) 2019/633

"jordbruks- och livsmedelsprodukter: produkter som förtecknas i bilaga I till EUF-fördraget samt produkter som inte förtecknas i den bilagan men som framställs för användning som livsmedel genom användning av produkter som förtecknas i den bilagan,"

Alternativ 2

Koppla undantaget till definitionen av *livsmedel* i artikel 2 i EU:s livsmedelsförordning (EG) 178/2002

"I denna förordning avses med livsmedel alla ämnen eller produkter, oberoende av om de är bearbetade, delvis bearbetade eller obearbetade, som är avsedda att eller rimligen kan förväntas att förtäras av människor.

Livsmedel inbegriper drycker, tuggummi och alla ämnen, inklusive vatten, som avsiktligt tillförts livsmedlet under dess framställning, beredning eller behandling. Livsmedel inbegriper vatten från och med den punkt där värdena skall iakttas enligt artikel 6 i direktiv 98/83/EG och utan att kraven i direktiv 80/778/EEG och 98/83/EG åsidosätts.

Livsmedel inbegriper inte

- a) foder,
- b) levande djur, utom om de har behandlats för att släppas ut på marknaden som livsmedel,
- c) växter före skörd,
- d) läkemedel i den mening som avses i rådets direktiv 65/65/EEG och 92/73/EEG,
- e) kosmetika i den mening som avses i rådets direktiv 76/768/EEG,
- f) tobak och tobaksprodukter i den mening som avses i rådets direktiv 89/622/EEG,
- g) narkotika eller psykotropa ämnen i den mening som avses i Förenta nationernas allmänna narkotikakonvention från 1961 och i Förenta nationernas konvention från 1971 om psykotropa ämnen,
- h) rests substanser och främmande ämnen,
- i) medicintekniska produkter i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/745."

En snabb jämförelse av de båda bestämmelserna ger vid handen att alternativ 1 har ett vidare omfång än alternativ 2. Från vårt perspektiv finns det olika fördelar och nackdelar med de båda alternativen. Det kan både argumenteras för att tillämpningsområdet för alternativ 1 är för brett (det inkluderar bl.a. livsmedelsavfall) och att alternativ 2 är för snävt (det inkluderar bl.a. inte andra levande växter än livsmedel, t.ex. färska blommor). Vilken lösning som sammantaget är mest lämplig och ändamålsenlig behöver därför analyseras djupare. I detta sammanhang är det dock viktigt att understryka att den lösning som slutligen väljs måste utformas så att den är enkel och förutsägbar att tillämpa, liksom ändamålsenlig i sitt omfång i förhållande till undantagets syfte.

Fråga 2 - Hur befintlig nationell lagstiftning kan förtydligas utifrån nuvarande lydelse av 7 a § tredje stycket PiL, genom t.ex. förordning och/eller föreskrifter

Lösningförslag

Undantaget i 7 a § tredje stycket PiL bör preciseras genom en ny bestämmelse som införs på förordningsnivå. Undantaget bör träffa alla typer av varor som omfattas av lagen och som löper risk att snabbt försämrats eller bli för gamla. Sådana varor utgörs både av varor som till sin beskaffenhet alltid har en kort hållbarhetsperiod, liksom av varor med en längre hållbarhetsperiod men där sista hållbarhetsdagen närmar sig.

Definitionen av vad som utgör en vara som snabbt kan försämrats eller bli för gammal bör därför knytas till vissa i undantaget angivna tidsfrister för dessa hållbarhetsperioder. Därigenom är det möjligt att på ett objektiva och förutsägbart sätt vid varje givet tillfälle avgöra vilka varor som omfattas av undantaget eller inte. Denna ansats har också stöd i det som anförs i Civilutskottets betänkande 2021/22/CU19.

Motivering till lösningförslaget

Undantaget bör träffa alla typer av varor som snabbt kan försämrats eller bli för gamla

Undantaget för varor som snabbt kan försämrats eller bli för gamla träffar alla de kategorier av varor som omfattas av prisinformationslagen i övrigt. I förarbetena nämns både livsmedel och växter som exempel på sådana varukategorier (prop. 2021/22:174 s. 62). I kommissionens vägledning till prisinformationsdirektivet nämns färsk livsmedel och drycker med kort hållbarhet (Kommissionens tillkännagivande 2021/C 526/02, s. 138). Vägledningen hänvisar i detta avseende också till kommissionens vägledning till konsumenträttighetsdirektivet 2011/83/EU, där livsmedel med kort hållbarhet, mat som hämtas eller levereras från restauranger samt färsk blommor nämns som uppenbara exempel på varuslag som snabbt kan försämrats eller bli för gamla (Kommissionens tillkännagivande 2021/C 525/01, s. 67). Ytterligare tänkbara exempel är vissa kosmetiska produkter och hygienartiklar som försämrats och blir dåliga efter en viss tid. Det bör i sammanhanget också noteras att det i kommissionens vägledning till prisinformationsdirektivet enbart är varor som endast blir för gamla i kommersiell mening, exempelvis säsongbetonade kläder, som explicit undantas från undantagsbestämmelsens tillämpningsområde (Kommissionens tillkännagivande 2021/C 526/02, s. 138).

En lösning som uttömmande listar vilka varukategorier som ska omfattas av undantaget riskerar emellertid att förteckningen blir inkomplett eller att det uppstår nya gränsdragningsproblem. En sådan konstruktion skulle inte heller omfatta varor som har en lång ursprunglig hållbarhetsperiod, men där den bortre gränsen för varans hållbarhet närmar sig (se vidare härom under nästa rubrik).

För att undantaget ska fylla sitt syfte är det därför inte lämpligt att begränsa det till vissa specifikt angivna varutyper eller -kategorier. I stället måste undantaget konstrueras så att det träffar alla varor som omfattas av lagstiftningen där det finns en risk att dessa efter en viss tid fördärvas och inte längre kan konsumeras.

Undantaget behöver träffa både varor med kort hållbarhetsperiod och varor där sista hållbarhetsdag närmar sig

Syftet med undantaget i artikel 6a i prisinformationsdirektivet 98/6/EG och den korresponderande 7 a § i PiL är att undvika onödig värdeförstöring och matsvinn (prop. 2021/22:174 s. 62). Det är därför viktigt att undantagsbestämmelsen träffar alla varor som riskerar att bli för gamla och som därmed inte längre kommer kunna säljas. För att undantaget ska uppfylla detta syfte måste det alltså konstrueras så att det inte bara träffar varor med kort hållbarhetsperiod från produktion, utan även varor med en längre hållbarhetsperiod men där produktens angivna hållbarhetsgräns närmar sig.

Denna tolkning har stöd både i ordalydelsen i artikel 6a.3 i prisinformationsdirektivet och i kommissionens vägledning till bestämmelsen. I bestämmelsen anges att medlemsstaterna får föreskriva andra regler för varor som sannolikt kan försämrats eller har kort sista förbrukningsdatum (vår understrykning). I vägledningen förtydligas att "varor som sannolikt kan försämrats eller har kort sista förbrukningsdatum" är lättfördärliga varor som kan behöva rabatteras oftare för att de ska kunna säljas snabbare på grund av att de närmar sig sista förbrukningsdatum (Kommissionens tillkännagivande 2021/C 526/02, s. 138; vår understrykning). Uttrycket "kort sista förbrukningsdatum" antyder sålunda att bestämmelsen inte bara är avsedd att omfatta varor som har en kort förbrukningsperiod (jfr. definitionen av färskvaror i artikel 2.5 i UTP-direktivet), utan även varor med längre förbrukningsperiod men där det sista förbrukningsdatumet närmar sig.

Tolkningen har även stöd i kommissionens vägledning till artikel 16 led d i konsumenträttighetsdirektivet, som vägledningen till prisinformationsdirektivet hänvisar till. Där anges att uttrycket "snabbt kan försämrats eller bli för gamla" är en egenskap hos den berörda varan som kan bedömas objektivt (Kommissionens tillkännagivande 2021/C 525/01, s. 67).

Förtydligandet av undantaget i 7 a § tredje stycket PiL bör därför formuleras som dels ett generellt undantag som omfattar alla varor som har en kort hållbarhetsperiod, dels ett specifikt undantag som omfattar övriga varor med en viss angiven (längre) hållbarhetsperiod och där den angivna hållbarhetsperioden är på väg att passeras.

I artikel 2.5 i UTP-direktivet definieras jordbruks- och livsmedelsprodukter som är färskvaror som "jordbruks- och livsmedelsprodukter som på grund av sin beskaffenhet eller i förädlingsledet kan komma att bli undermåliga för försäljning

inom 30 dagar efter skörd, produktion eller förädling”. Färsvaror är typexempel på varor med kort hållbarhet som snabbt kan försämrats eller bli för gamla. Det är därför rimligt att utgå från denna bestämmelses konstruktion vid utformningen av det generella undantaget. UTP-direktivet har dock ett annat syfte än undantaget i prisinformationsdirektivet och reglerar bara handelsledet mellan två parter. För att tillgodose syftet att förebygga matsvinn och onödig kassering av varor är det viktigt att undantaget i prisinformationslagstiftningen tar specifik hänsyn till de ledtider som finns i livsmedelskedjan – från produktion till lager till distribution till omsättning i butik. Mot denna bakgrund bör därför det generella undantaget för varor med kort hållbarhetsperiod träffa varor som på grund av sin beskaffenhet kan komma att bli undermåliga för försäljning inom 90 dagar efter skörd, produktion eller förädling. Därigenom kommer alla de varuslag där risk för försämring och omsättningsbehov i praktiken är påtagliga att omfattas (t.ex. färska mejerier som mjölk/fil/yoghurt, färska pasta och kylda såser/röror, riven ost, kylda juicer, färska charkprodukter, färdigmat/sallader, färskt bröd, känslig frukt och grönt m.m.), samtidigt som det inte träffar mer stabila varor med längre hållbarhet (t.ex. frysvaror, konserver, torrvaror, buteljerade drycker och tubprodukter m.m.). För sådana varor ska i stället det specifika undantaget för varor där den angivna hållbarhetsperioden närmar sig sitt slut tillämpas. Eftersom dessa varor då redan finns i butiken bedöms en tidsram på 30 dagar, i linje med den som föreskrivs i artikel 2.5 i UTP-direktivet, vara både rimlig och ändamålsenlig.

Genom att precisera undantaget i 7 a § tredje stycket PiL i två delar – ett generellt undantag för varor med en kort hållbarhetsperiod och ett specifikt undantag för varor med längre hållbarhet men där en kort tid av denna period kvarstår – skapas två tydliga och objektiva kriterier för när undantaget ska tillämpas. Detta ger en mer tydlig, lättillämpad och tillsynsbar avgränsning som både skapar förutsägbarhet och rimlighet för verksamheterna, samtidigt som den överensstämmer med lagens syfte och den specifika bestämmelsens ändamål.

Undantaget bör regleras på förordningsnivå

Vår bedömning är att en precisering av undantaget i 7 a § tredje stycket PiL bör genomföras på förordningsnivå. Eftersom det är fråga om en precisering av ett undantag som har sin grund i ett EU-direktiv finns det skäl att placera bestämmelsen högre upp i normhierarkin för att säkerställa att implementeringen av EU-rätten ges tillräcklig normkraft. Vid en komparativ jämförelse kan det också konstateras att nu existerande motsvarande preciseringar i andra EU-länder har placerats på förordningsnivå. Det är inte heller fråga om en bestämmelse där det finns behov av snabba eller detaljerade ändringar där en reglering på föreskriftsnivå skulle vara att föredra. Tvärt om finns det ett stort behov av stabilitet och förutsägbarhet i regleringen.

Förutsägbarhet i prisinformationsregleringen gagnar dessutom inte bara branschen utan också konsumenterna. En instabil reglering på föreskriftsnivå som ändras frekvent riskerar att skapa förvirring även ur ett konsumentperspektiv, vilket går

stick i stäv med prisinformationsdirektivets syfte. Att det i dagsläget inte finns någon befintlig förordning kopplad till PiL, men däremot befintliga föreskrifter (KOVFS 2012:1), utgör inte ett hinder utan understryker snarare behovet av att ge bestämmelsen en starkare normkraft.

Allt detta talar sammantaget för att en reglering på förordningsnivå är den mest ändamålsenliga lösningen. Vår bedömning är vidare att en sådan bestämmelse kan meddelas av regeringen med stöd av det befintliga bemyndigandet i 11 § PiL, varmed förutsättningarna redan finns för att snabbt få en sådan bestämmelse på plats.

Författningsförslag

Varor som snabbt kan försämrats eller bli för gamla

X § Med varor som snabbt kan försämrats eller bli för gamla enligt 7 a § tredje stycket prisinformationslagen (2004:347) avses

1. varor som på grund av sin beskaffenhet eller i förädlingsledet kan komma att bli undermåliga för försäljning inom 90 dagar från skörd, produktion eller förädling, och
2. varor där mindre än 30 dagar kvarstår av den för varan angivna sista förbrukningsdagen eller bäst före-dagen.

Kommentar

Bestämmelsen är konstruerad som en exklusiv och uttömmande precisering av undantaget i 7 a § tredje stycket PiL. Det innebär att det bara är varor som möter något av dessa kriterier som kommer att träffas av bestämmelsen. Punkterna är alternativa vilket innebär att det räcker med att en vara möter kriterierna i en av punkterna för att undantaget ska vara tillämpligt.

Det generella undantaget för varor med kort hållbarhetstid i punkten 1 är utformad i enlighet med definitionen av färskvaror i artikel 2.5 i UTP-direktivet, med skillnaden att tidsperioden bestäms till 90 dagar. För en vara som passerar genom flera av de angivna leden skörd, produktion och förädling utgår beräkningen av tidsperioden från tidpunkten för det senaste av dessa led. Därigenom bedöms samtliga varor som har en kort hållbarhetsperiod från det att de har framställts träffas av bestämmelsen, samtidigt som tidsramen tar hänsyn till de ledtider och den normala omsättningstakt för sådana varor som finns i dagligvaruhandeln. För varor med en längre hållbarhetstid som är på väg att passeras föreslås däremot i punkten 2 en kortare tidsperiod, i linje med den som föreskrivs i artikel 2.5 i UTP-direktivet.